

A BUSINESS INCUBATOR AS A TOOL OF SCIENTIFIC ACTIVITY MANAGEMENT IN BASE UNIVERSITY SUBDIVISION ALLOWING TO IMPLEMENT A CLUSTER APPROACH IN EDUCATION

V. MAYKOVSKA, Ph.D. in pedagogic sciences, Associate Professor,
Department of commodity science and goods quality examination, Kharkov
Trade and Economic Institute of KNTEU

Summary. *The paper studies the cluster approach as a way of development of state activities. The essence of the cluster approach in education is justified. The usefulness of a business incubator is revealed as a form of implementation of the cluster approach at micro level. Business incubator functions are presented in form of base university subdivision. The peculiarities are determined for scientific activities management including business incubator.*

Key words: *cluster, clustering, cluster approach, educational cluster, educational model, business incubator*

УДК 37.091.322:63"373.8"

ПОТРЕБА У ФОРМУВАННІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДБАЙЛИВОСТІ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ

К. І. МЕШКО, здобувач кафедри педагогіки Національного
університету біоресурсів і природокористування України

Анотація. *У статті обґрунтовано потребу в формуванні господарської дбайливості студентів аграрних коледжів. Означено прояви господарської недбалості, яка проявляється у нераціональному використанні посівних площ, низькій врожайності, суттєвому зменшенні виробництва продукції тваринництва, орієнтації на отримання прибутку, нехтуючи законами землеробства.*

Ключові слова: *господарність, господарська дбайливість, виховання господарської дбайливості, потреба у господарській дбайливості*

Аннотация. *В статье обосновано потребность в формировании хозяйственной заботливости студентов аграрных колледжей. Отмечены проявления хозяйственной халатности, которая проявляется в нерациональном использовании посевных площадей, низкой урожайности, существенном уменьшении производства продукции животноводства, ориентации на получение прибыли, пренебрегая законами земледелия.*

Ключевые слова: *хозяйственность, хозяйственная заботливость, воспитания хозяйственной заботливости, потребность в хозяйственной заботливости*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У ХХІ столітті перед людством гостро постало ряд криз, зокрема екологічна, демографічна (стрімке зростання народонаселення), економічна, військова (виробництво зброї масового знищення, зростання терористичних загроз, збройні конфлікти), біологічна та продовольча. Постійне зростання народонаселення на планеті зумо-

© К. І. Мешко, 2015

влює потребу в забезпеченні все більшої кількості людей продуктами харчування. За даними ФАО (Продовольча і сільськогосподарська організація ООН) станом на першу половину 2015 року близько 870 млн. людей у світі голодують. Саме тому перед агропромисловою галуззю різних країн світу стоять завдання оптимізувати сільське господарство, підвищити продуктивність і стійкість сільського господарства, ефективно використовувати природні та людські ресурси, і при цьому дбайливо ставитися до навколишнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Проблеми виховання студентів аграрних вищих навчальних закладів висвітлені у працях Р. Кравець (полікультурне виховання майбутніх фахівців аграрної галузі), С. Іоніна (екологічне виховання), О. Осаульчик (виховання творчої особистості), І. Сопівник (виховання моральної відповідальності), Р. Сопівник (виховання лідерських якостей) та ін. Проте особливості виховання господарської дбайливості студентів аграрних вищих навчальних закладів висвітлена недостатньо.

Мета статті полягає в обґрунтуванні потреби в формуванні господарської дбайливості студентів аграрних коледжів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роль України у вирішенні загальносвітової продовольчої кризи важлива, оскільки у нас значна частка чорноземних ґрунтів, сприятливі погодні умови, «сільськогосподарські площі України становлять 11% загальної площі Європи» [1], а за прогнозами прогнозами Світового банку, українська держава взагалі здатна експортувати 100 млн т зернових щорічно. Аналіз стану розвитку агропромислового комплексу України свідчить про наявність протиріччя між аграрним потенціалом країни та низькою його продуктивністю. На наше переконання наявність даного протиріччя обумовлена рядом факторів як суб'єктивних, так і об'єктивних. Одним із важливих суб'єктивних факторів, на нашу думку, є низький рівень господарської дбайливості населення, і в першу чергу сільських мешканців та керівників агропідприємств.

Про низький рівень господарської дбайливості фахівців агропромислового комплексу України свідчать статистичні дані, які представлені Державним комітетом статистики України [2], висновки науковців та експертів аграрного ринку.

Нераціональне використання посівних площ. В Україні площа ріллі складає 32,5 млн га, «що становить близько 53,8% від загальної площі території країни» [3]. У той час, коли «вся посівна площа сільськогосподарських культур у всіх категоріях господарств під урожай 2015 року становить 26,7 млн га [4]. Таким чином 5,8 млн га посівних площ (окрім пару) в Україні у 2015 році були не засіяні і не оброблялися. На наше переконання це одна із перших і найважливіших ознак безгосподарності.

Низька врожайність. Україна є одним із світових лідерів виробництва і експорту зернових, проте здійснюється це за рахунок великих посівних площ, а не продуктивності, про що свідчить аналіз врожайності за останні роки. Так, наприклад за даними державного комітету статистики України врожайність пшениці становила: 1990 р. – 40,2 ц/га; 2000 р. – 19,8 ц/га; 2010 – 26,8 ц/га; 2014 – 40,1 ц/га. Для порівняння у ряді країн (наприклад Німеччина, Нідерланди, США, Франція та ін.) врожайність зернових культур становить більше 70 ц/га.

Суттєве зменшення виробництва продукції тваринництва. Здоров'я населення у значній мірі залежить від якості та збалансованості харчування. Проте за більшістю груп харчових продуктів рівень реального споживання в Україні нижчий від нормативного. Так, фактичне споживання м'яса у сільських домогосподарствах становить лише 62% від норми. «Навіть молока та молочних продуктів сільське населення споживає на 37% менше від норми, яєць та яйце продуктів – на 23%» [5, с. 241]. Однією із основних причин недостатнього споживання м'ясо-молочних продуктів є зниження виробництва продукції тваринництва, що призвело до зменшення їх кількості, якості, імпорту, як наслідок – суттєве здорожчання. Окрім того на ринках України з'явилися неякісні м'ясо-молочні продукти, із різноманітними хімічними добавками, замінниками тощо.

Орієнтація на отримання максимального прибутку, нехтуючи законами землеробства. За умов відсутності врегульованого ринку землі, організатори господарської діяльності орендують посівні площі. Ставлення до землі у більшості орендаторів відзначається як меркантильне – отримати якомога більше прибутку. Проте у сільськогосподарській справі існують закони землеробства, які передбачають ставлення до землі не як до засобу отримання прибутку, а як до живої системи, якій необхідно «відновлюватися», «відпочивати». Яскравим прикладом є вирощування ряду «прибуткових» культур, що виснажують ґрунт, зокрема кукурудзи та соняшнику. У 2015 році Україна за експортом насіння соняшнику та олії займає перше місце у світі та є третім світовим експортером кукурудзи. В Україні з року в рік зростають посівні площі під зазначені культури. Для збереження родючості необхідне «компенсування винесених основних елементів живлення з урожаєм та побічною продукцією шляхом загортання поживних решток в ґрунт і внесення відповідної дози азоту» [6, с. 134]. Таким чином, дбайливий господар, який керується законами землеробства і обґрунтованими технологіями сільськогосподарського виробництва може і прибуток отримувати, і посівні площі збільшувати, і вирощувати якісні продукти харчування, не порушуючи балансу поживних речовин у ґрунті.

Потреба у вихованні господарської дбайливості студентів аграрних коледжів обумовлена не тільки зазначеними вище проблемами, а й рядом об'єктивних чинників.

1. *Необхідністю забезпечити якісними продуктами харчування населення планети, країни, регіону, населеного пункту, окремої родини та людини.* Законом України «Про безпечність та якість харчових продуктів» на державу покладається функція забезпечення безпечності та якості харчових продуктів з метою захисту життя і здоров'я населення від шкідливих факторів, які можуть бути присутніми у харчових продуктах. Держава повинна подбати про організацію системи виробництва якісних продуктів харчування. У цій системі важливою складовою є освітньо-виховний процес аграрних вищих навчальних закладів, що спрямований на підготовку професійного, компетентного фахівця, громадянина, відповідальної особистості, лідера трудового колективу, господарника.

2. *Необхідністю ведення сільськогосподарської діяльності ефективно, раціонально, ощадно, екологічно, на засадах сталого розвитку.* Нераціональне, безгосподарне ведення сільського господарства є одним із важливих факторів, які негативно впливають на екологічну ситуацію в Україні. Яскравими прикладами проявів безгосподарності щодо екологічної ситуації у сфері сільського господарства є: забруднення навколишнього середовища, шляхом нераціонального внесення хімічних засобів (гербіцидів, фунгіцидів, пе-

стицидів та ін.), забруднення з тваринницьких комплексів, виснаження та ерозія (внаслідок відсутності лісосмуг) ґрунтів, складування добрив без дотримання правил безпеки, сміттєзвалища, масові лісові пожежі тощо.

3. *Необхідність розвитку аграрного потенціалу країни.* Україна аграрна країна. Посівні площі України становлять близько 2,4% світової ріллі. Україна експортувала в 2013/2014 маркетинговому році 32,3 млн тонн зерна (на 5 осіб необхідно в рік в середньому 1 тонна), ввійшовши у трійку найбільших експортерів, тому прогонувала в рік за рубежем 161,5 млн. людей. Станом на 2015 рік більшість галузей сільськогосподарського виробництва не вийшли на показники 1990 року. Тому тільки завдяки дбайливому, економічно та обґрунтованому господарюванню Україна може стати провідною країною світою не тільки за імпортом окремих продуктів рослинництва, але й за розвитком агропромислового комплексу та країни в цілому.

4. *Необхідність дбати про соціальний розвиток сільських територій.* У Законі України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» зазначено, що пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу об'єктивно впливає з виняткової значущості та незамінності вироблюваної продукції сільського господарства у життєдіяльності людини і суспільства.

5. *Необхідність функціонування системи підготовки дітей, молоді, дорослого населення до дбайливого ведення господарської діяльності.* Значна частка сільських мешканців займаються веденням особистоого селянського господарства. Станом на 1 січня 2015р. В Україні зареєстровано 4,1 млн. домогосподарств, яким надані земельні ділянки для ведення сільського господарства. Близько 50% вітчизняної валової продукції сільського господарства виробляється підсобними господарствами населення. Значну частку осіб, що займаються веденням сільського господарства складають молоді люди. Так, І. Сопівник серед основних економічних особливостей сільської молоді виділяє – «високий показник зайнятості молоді у неформальному секторі економіки... У 2011 р., більше ніж кожна друга молода людина віком 15-24 роки у селі була зайнята у неформальному секторі» [7, с. 100]. На розвиток у сільській молоді господарської дбайливості впливає ряд чинників, зокрема особистісні якості; сімейні традиції господарювання, громадська думка. Такі особистісні якості як дисциплінованість, соціальна відповідальність, здатність доводити розпочату справу до кінця, працьовитість, господарність, активність, бережливість, підприємливість є основним базовим підґрунтям на якому розвивається господарська дбайливість. Р. Сопівник визначає господарність як особистісну рису, «що визначає людину як особу-творця, продуктом діяльності якої є уміле, впорядковане ведення чи керівництво господарськими справами при оптимальному використанні наявних фізичних можливостей, матеріальних і технічних ресурсів» [8, с. 249]. Для формування означених рис у сільській молоді необхідна цілеспрямована система навчання і виховання. Проте залишається значна кількість молодих людей, які не навчаються ні у професійно-технічних, ні у вищих навчальних закладах. Окрім того, знання та навички ведення раціонального господарства необхідно актуалізувати, удосконалювати і дорослому населенню. Так, у звіті про роботу над Стратегією розвитку сільського господарства та сільських територій 2015-2020 в Україні зауважено, що «з огляду на комплексність розроблюваної Стратегії при реформуванні аграрної освіти необхідно створити можливості для оновлення знань, підвищення освіченості дорослого населення. Більш ніж 45% сільських жителів мають

вік від 30 до 65 років. Практично всі вони залишаються за межами існуючої системи освіти. Система підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів функціонують незадовільно. Запропоновані напрями реформування аграрної освіти не передбачають створення інституцій, навчальних програм тощо для надання послуг з безперервної освіти для дорослого населення» [9].

6. *Необхідність дбати про умови життя та праці людей.* Дбайливий господар повинен дбати не лише про розвиток агропромислового комплексу, аграрного сектору, сільськогосподарського підприємства, але й про людей, які його оточують, їх умови праці та життєдіяльності. Соціально-економічні труднощі загострили проблеми побуту та соціальної інфраструктури у сільській місцевості. Аналіз розвитку сучасної інфраструктури у сільській місцевості свідчить, що у своїй більшості вона не забезпечує в необхідній мірі вище означених функцій, оскільки: зменшується кількість фельдшерсько-акушерських пунктів, оздоровчих закладів, а відповідно й медперсоналу, тому якість надання медичних послуг сільським мешканцям низька; житлово-комунальне господарство у сільській місцевості перебуває у стані системної кризи, основними ознаками якої є занедбані будинки, відсутність централізованого каналізування, недостатня газифікація, перебої із поставкою електроенергії та води тощо; не задовольняються потреби селян у повноцінному та доступному транспортному сполученні; зменшується кількість освітніх, культурних та дозвіллевих закладів. Забезпечення елементарних умов праці і відповідичинку є однією із важливих передумов продуктивної праці.

Таким чином потреба у вихованні господарської дбайливості студентів аграрних вищих навчальних закладів зумовлена як існуючими проблемами та труднощами в аграрному секторі економіки України, так і об'єктивними чинниками. До основних, найбільш важливих проявів господарської недбалості віднесено: нераціональне використання посівних площ, що призводить до виснаження одних ґрунтів та відсутність обробітку на інших; низька врожайність, яка обумовлена низьким рівнем впровадження сучасних, в тому числі органічних технологій вирощування сільськогосподарської продукції; суттєве зменшення виробництва продукції тваринництва, що призвело до суттєвого відхилення від норми у споживанні населенням м'ясо-молочних продуктів; орієнтація на отримання максимального прибутку, нехтуючи законами землеробства, що призводить до виснаження людських, земельних ресурсів, забруднення навколишнього середовища, вирощування неякісних, екологічно небезпечних продуктів харчування. До об'єктивних чинників, що зумовлюють потребу у вихованні господарської дбайливості студентів аграрних коледжів віднесено: необхідність забезпечення якісними продуктами харчування населення планети, країни, регіону, населеного пункту, окремої родини та людини; необхідність ведення сільськогосподарської діяльності ефективно, раціонально, ощадно, екологічно, на засадах сталого розвитку; необхідність розвитку аграрного потенціалу країни; необхідність дбати про соціальний розвиток сільських територій; необхідність функціонування системи підготовки дітей, молоді, дорослого населення до дбайливого ведення господарської діяльності; необхідність дбати про умови праці людей.

Перспективи подальших досліджень. Наведені основні прояви господарської недбалості фахівців агропромислового комплексу України та об'єктивні чинники обумовлюють необхідність розробки системної, обґрунтованої методики виховання господарської дбайливості студентів аграрних вищих навчальних закладів.

Література

1. Ковальчук Т. Світові потреби й українські перспективи / Т.Ковальчук // Агробізнес сьогодні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.agro-business.com.ua/makroekonomika/541-svitovi-potreby-i-ukraiinski-perspektyvy.html> – Назва з екрану.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрану.
3. За рік площа ріллі в Україні збільшилася на 19,9 тис. га, однак сільгоспземель поменшало на 20,9 тис. га [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://кабмін.укр/kmu/control/ru/publish/article?art_id=246433436&cat_id=244277212. – Назва з екрану.
4. Посівна площа сільгоспкультур під урожай-2015 становить 26,7 млн га, - МінАП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/news/posevnaya-ploshchad-selhozkultur-urozhay-1438067737.html>. – Назва з екрану.
5. Розвиток сільських територій України (1990-2010 роки): монографія / [М. К. Орлатий, І. Ф. Гнибіденко, І. М. Демчак та ін.]; за ред. М. К. Орлатого. – К.: НДІ «Укргазпромпродуктивність», 2012. – 752 с.
6. Чумак В.С. Поживний режим зернових і олійних культур на чорноземах України / В. С. Чумак, Л. М. Десятник, А. В. Кохан // Бюлетень Інституту сільського господарства степової зони НААН України. – 2012. – №3. – С. 131-134.
7. Сопівник І. В. Виховання моральної відповідальності сільської молоді: [монографія] / І. В. Сопівник. – К.: Видавництво «Логос», 2014. – 352 с.
8. Сопівник Р. В. Виховання лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів : [монографія] / Р. В. Сопівник. 2-ге видання доповнене. – К.: «ЦП «Компринт», 2014. – 533 с.
9. Синтез письмових публічних консультацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://minagro.gov.ua/themes/garland/pdf> – Назва з екрану.

REFERENCES

1. Kovalchuk T. Svitovi potreby j ukrayinski perspektyvy / T.Kovalchuk // Agrobiznes soganodi [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: // <http://www.agro-business.com.ua/makroekonomika/541-svitovi-potreby-i-ukraiinski-perspektyvy.html> – Nazva z ekranu.
2. Derzhavnyj komitet statystyky Ukrayiny [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Nazva z ekranu.
3. Za rik ploshha rilli v Ukrayini zbilshylasya na 19,9 tys. ga, odnak silgospzemel pomenshalo na 20,9 tys. ga [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://kabmin.ukr/kmu/control/ru/publish/article?art_id=246433436&cat_id=244277212. – Nazva z ekranu.
4. Posivna ploshha silgospkultur pid urozhaj-2015 stanovyat 26,7 mln ga, - MinAP [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.rbc.ua/ukr/news/posevnaya-ploshchad-selhozkultur-urozhay-1438067737.html>. – Nazva z ekranu.
5. Rozvytok silskych terytorij Ukrayiny (1990-2010 roky): monografiya / [M.K.Orlatyj, I. F. Gnybidenko, I. M. Demchak ta in.]; za red. M. K. Orlatogo. – K.: NDI «Ukrgazpromproduktyvnist», 2012. – 752 s.
6. Chumak V.S. Pozhyvnyj rezhym zernovyh i olijnyh kultur na chornozemach Ukrayiny / V. S. Chumak, L. M. Desyatnyk, A. V. Kochan // Byuleten Instytutu silskogo gospodarstva stepovoyi zony NAAN Ukrayiny. – 2012. – №3. – S. 131-134.
7. Sopivnyk I. V. Vychovannya moralnoyi vidpovidalnosti silskoyi molodi: [monografiya] / I. V. Sopivnyk. – K.: Vydavnyctvo «Logos», 2014. – 352 s.
8. Sopivnyk R. V. Vychovannya liderskyh yakostej studentiv agrarnykh

vyshhych navchalnych zakladiv : [monografiya] / R. V. Sopivnyk. 2-ge vydannya dopovnene. – K.: «CzP «Kompriynt», 2014. – 533 s.

9. Syntez pysmovych publichnych konsultacij [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://minagro.gov.ua/themes/garland/pdf> – Nazva z ekranu.

NEED FOR FORMATION OF ECONOMIC STEWARDSHIP STUDENTS AGRICULTURAL COLLEGE

**K. MESHKO, researcher of the Department of Pedagogy of the National
Agricultural University of Ukraine**

Summary. *The article justified the need for the formation of economic stewardship students of agricultural colleges. Author determined manifestations of economic negligence which manifests itself in irrational use acreage, lower yields, significantly reducing livestock production, focus on profit, ignoring the laws of Agriculture.*

Keywords: *hospodarnist, economic caring, nurturing economic stewardship, the need for economic stewardship*

УДК 37.035.6/. 7: 069

РОЛЬ МУЗЕЇВ У ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДІ

В. В. МОІСЄЄВ, здобувач кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті Національного університету біоресурсів і природокористування України

Анотація. *У статті розкрито особливості виховання молодого громадянина-патріота через залучення до впорядкування музейних експонатів, вивчення історії свого роду та краю. Висвітлено досвід реалізації військово-патріотичного виховання засобами музейної діяльності, роботи громадських, ветеранських організацій.*

Ключові слова: *музей, музейна діяльність, патріотизм, виховання, військово-патріотичне виховання, ветеранські організації*

Аннотация. *В статье раскрыты особенности и воспитания молодого гражданина патриота путем привлечение к упорядочению музейных экспонатов, изучение истории своего рода и края. Освещен опыт реализации военно-патриотического воспитания средствами музейной деятельности, работы общественных, ветеранских организаций.*

Ключевые слова: *музей, музейная деятельность, патриотизм, воспитание, военно-патриотическое воспитание, ветеранские организации*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема військово-патріотичного виховання студентської молоді вищих аграрних закладів в умовах економічних складностей, загострення суспільно-політичних протиріч, зміни моральних цінностей, тісно пов'язуючись з проблемою самостійного розвитку України після проголошення незалежності, відродженням національних

© В. В. Моїсєєв, 2015